

Мукачівський державний університет
Факультет туризму і готельно-ресторанного бізнесу
Кафедра готельно-ресторанної справи

Дипломна робота

ОС «Бакалавр»

на тему:

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконав: студент(ка) 4 курсу, групи ГРС-41
напряму підготовки 6.140101 «Готельно-ресторанна справа»

Кипила А.С.

(прізвище та ініціали)

Керівник: _____

(посада, прізвище та ініціали)

Рецензент: _____

(посада, прізвище та ініціали)

g-209

ЗМІСТ

	СТ
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА РЕГІОНУ	6
1.1. Сутність розвитку санаторно-курортного господарства	6
1.2. Ресурсна база функціонування санаторно-курортного господарства	12
1.3. Напрями впровадження інновацій у санаторно-курортному господарстві	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ САНАТОРНО - КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	30
2.1. Спеціалізація санаторно-курортного господарства Закарпатської області	30
2.2. Оцінка інноваційних процесів у санаторно-курортній галузі Закарпатської області	37
2.3. Проблеми та ризики у розвитку санаторно-курортного господарства Закарпатської області	45
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА	51
3.1. Основні напрями вирішення проблем інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства Закарпатської області	51
3.2. Удосконалення управління інноваційним розвитком санаторно-курортного господарства регіону	57
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток санаторно-курортного господарства здійснює значний впливу на соціально-економічне зростання регіону. Адже санаторно-курортне господарство не тільки може конкурувати з іншими економічними галузями регіону за дохідністю, але й забезпечувати за належного підходу до його розвитку соціально-економічне зростання. Завдяки санаторно-курортному господарству можна сприяти відтворенню здоров'я загалом і трудового потенціалу зокрема як мешканців регіону, так і населення України. Диверсифікуючи спеціалізацію санаторно-курортних комплексів, на основі врахування специфіки захворюваності населення регіону, можна сприяти її зниженню. За інноваційного підходу до розвитку санаторно-курортного господарства захворюваність населення у Закарпатській області можна суттєво знизити, що сприятиме не тільки збереженню трудового потенціалу, а й соціально-економічному зростанню регіону загалом.

Різним аспектам інноваційного розвитку присвятили свої праці такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як А. Маслов, В. Мандибура, В. Мікловда, А. Нестеренко, Р. Фатхутдинов, Й. Шумпетер, та ін.

Питаннями розвитку санаторно-курортної сфери займалося і займається чимало дослідників. Вагомий внесок у вивчення зазначеної проблеми зробили В. Євдокименко, М. Лендел, О. Мілашовська, В. Мацола, М. Мироненко, В. Мікловда, Н. Гоблик-Маркович, Л. Шевчук та ін. Але здебільшого їх дослідження пов'язані з розвитком санаторно-курортної інфраструктури, функціонуванням ринку санаторно-курортних послуг, формуванням ресурсної бази санаторіїв, аналізом проблем управління та конкурентоздатності санаторно-курортного господарства тощо.

Недостатньо досліджені інноваційні аспекти розвитку санаторно-курортного господарства, вони потребують подальшого наукового та практичного вивчення. Тому, актуальною є обрана наша тема наукового

дослідження. Насамперед це стосується, зокрема, розроблення напрямів і методів активізації інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства, визначення методики оцінки освоєності лікувально-оздоровчих зон регіону.

Оскільки в сучасних умовах господарювання зростає роль інновацій та інформаційних ресурсів, питання інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства є актуальними для вирішення завдань соціально-економічного розвитку регіонів шляхом реалізації сучасних концепцій перспективного інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень та вироблення практичних рекомендацій щодо оцінки сучасного стану санаторно-курортного господарства Закарпатської області та забезпечення його інноваційного розвитку.

Для досягнення даної мети у нашій роботі необхідно дослідити та вирішити наступні завдання:

- розкрити суть інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства;
- охарактеризувати ресурсну базу функціонування та інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства;
- здійснити оцінку стану санаторно-курортного господарства регіону;
- визначити проблеми та ризики соціально-економічного зростання регіону, обумовлені інноваційним розвитком його санаторно-курортного господарства;
- обґрунтувати перспективні напрями інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства Закарпатської області;
- розробити комплексний підхід до удосконалення управління інноваційним розвитком санаторно-курортного господарства регіону.

Об'єкт дослідження – процеси функціонування і розвитку санаторно-курортного господарства Закарпатської області.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні засади інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства Закарпатської області.

У процесі нашого наукового дослідження використані наступні методи: логічного аналізу – для узагальнення теоретичних засад інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства; кореляційно-регресійного аналізу – для встановлення ступеня впливу функціонування санаторно-курортного господарства регіону на його соціально-економічне зростання; компаративного аналізу – для порівняння тенденцій розвитку лікувально-оздоровчих зон Закарпатської області; абстрактно-логічний – для обґрунтування напрямів перспективного інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства регіону.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти, статистичні дані Головного управління статистики у Закарпатській області, а також результати наукових розробок українських і зарубіжних вчених за темою дослідження, дані мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Бакалаврська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 75 сторінок комп'ютерного тексту. Список використаних джерел налічує 40 найменувань, 4 додатки на 15 сторінках.

ВИСНОВКИ

У науковій роботі здійснено теоретичне узагальнення і представлено шляхи розв'язання проблеми – забезпечення інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства регіону. Результати, висвітлені у дослідженні, дозволили сформулювати такі висновки і пропозиції:

1. Інноваційний розвиток санаторно-курортного господарства регіону є важливим чинником його соціально-економічного зростання, оскільки стимулює попит на продукцію суміжних галузей і зумовлює супутній розвиток транспортної, соціальної, комерційної та інших інфраструктур у регіоні; створює умови для зростання доходів населення й бюджету; забезпечує зростання зайнятості й підвищення привабливості регіону з огляду можливостей працевлаштування; збільшує інвестиційну привабливість території; формує якісний трудовий потенціал; сприяє ефективному і раціональному використанню рекреаційних ресурсів.

2. Для інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства пропонується впроваджувати медичні, технічні, господарські, інформаційні, юридичні, соціальні, екологічні, політичні та організаційно-управлінські інновації у діяльність санаторно-курортних та оздоровчих закладів.

3. Визначено складові ресурсного забезпечення інноваційного розвитку СКГ регіону:

- ✓ рекреаційно-лікувальні,
- ✓ інформаційні,
- ✓ матеріально-технічні,
- ✓ трудові, фінансові,
- ✓ інвестиційні, інфраструктурні,
- ✓ медичні,
- ✓ підприємницькі, адміністративні.

Та визначено їх основні властивості (відкритість, динамічність, достатність, цілісність, оптимальність). Наголошується на важливості

створення сприятливого інституційного середовища для інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства, адже воно виконує регуляційну, регламентну, інформаційну, захисну, контрольну та стимулюючу функції.

4. У роботі здійснено оцінку освоєності лікувально-оздоровчих зон регіону, групування лікувально-оздоровчих зон Закарпатської області, зокрема для удосконалення управління інноваційним розвитком санаторно-курортного господарства регіону. Відповідно до запропонованої методики встановлено, що лікувально-оздоровчі зони Закарпатської області є малоосвоєними і потребують для поліпшення ситуації переходу на інноваційні шляхи розвитку.

5. Проаналізовано, що інноваційний розвиток санаторно-курортного господарства може спровокувати низку проблем та ризиків у соціально-економічному зростанні регіону. Здійснено групування чинників, що їх обумовлюють (законодавчо-правові, фінансові, кадрові, організаційні, інформаційні, інфляційні, суспільно-політичні, ринкові, екологічні, управлінські, маркетингові, форс-мажорні). Акцентується увага на трьох основних групах ризиків регіонального соціально-економічного зростання, спровокованих інноваційним розвитком СКГ:

- ✓ екологічних,
- ✓ економічних
- ✓ соціальних.

Визначено важливість врахування соціальних ризиків при впровадженні інновацій у діяльність санаторно-курортних та оздоровчих закладів, оскільки вони унеможливають задоволення потреби населення в оздоровленні, позначаються на їх рівні доходів, можуть призвести до зростання безробіття в регіоні.

6. Визначено найважливіші принципи перспективного інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства регіону (поєднання лікування, відпочинку і туризму; врахування положень концепцій і програм, що стосуються соціально-економічного розвитку регіону загалом та санаторно-курортної галузі зокрема; врахування положень чинного законодавства України

щодо гарантування населенню якості та доступності послуг з оздоровлення та відпочинку; запровадження засад державно-приватного партнерства у цей процес; врахування сучасного стану СКГ регіону та перспектив його розвитку).

7. Досліджено зміст регіонального управління в санаторно-курортній сфері регіону як процесу управління санаторно-курортним господарством, метою якого є досягнення якісно нового рівня функціонування за допомогою інноваційної моделі розвитку.

Сучасне регіональне управління включає сукупність раціональних методів, принципів, нових форм організації відносин для управління санаторно-курортною діяльністю на рівні регіону, передбачає удосконалення територіальної організації СКГ в напрямі збалансованого поєднання суб'єктів СКГ на різних територіальних рівнях для якісного та повного задоволення потреб населення у санаторно-курортних послугах. Визначено, що таке управління СКГ забезпечить більшу ефективність його функціонування, ніж галузеве, та вирішить важливі проблеми регіонального розвитку.

8. Встановлено, що, з одного боку, інноваційний розвиток СКГ зумовлює регіональне соціально-економічне зростання, а з іншого – рівень соціально-економічного розвитку регіону визначає фінансову спроможність впровадження інновацій у діяльність й управління санаторно-курортними та оздоровчими закладами. Це дозволить при такому взаємовпливі узгоджувати завдання перспективної регіональної соціально-економічної політики України із стадіями інноваційного розвитку СКГ регіону.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>